

Polish senior care system. Yesterday, today and tomorrow.

Beata Ziębińska (KEN Pedagogical University Krakow)

The aim of the article is to present the transformations of the Polish system of care for the elderly, which took place in the years 1990 - 2023, but with a sketch characteristic of real socialism and the interwar period of 1918 - 1939, when Poland began to shape the foundations of social care coordinated by the state.

Key research questions:

- how was the care for seniors in the years 1918 - 1939 and what elements of this system still exist today?
- how were seniors taken care of in the years of real socialism (1947 - 1990) and what forms of care are there today?
- what is the shape of senior care today and what influences it?

The study is based on historical materials (legal acts, scientific and popular science publications on social care from the years 1918 - 1939 and 1947 - 1990 and statistics of this special one, as well as current strategies and applications of care for the elderly in Poland and the European Union.

The assumption of the work is that reaching back to the past is that the present and the future of social policy have their source both in the past and in the present. The study of social history allows for the inclusion of what is happening in society about people in their history, and the review of current politics allows for social interpretation in its current economic, political and legal context. Thus, the nature of care for the elderly is a resultant of these two general groups.

Care for seniors in the interwar period (1918 - 1939) was formed after 123 years of subordination of the Polish state after the end of World War I in 1918. In Poland, three social assistance systems had to be merged (after the Prussian, Russian and Austrian partitions). The new Polish welfare system was created only in 1923 in the Social Welfare Act. The elderly at that time were supported by the state and non-governmental organizations, mainly church 24-hour care institutions. On the other hand, during the period of real socialism, help was mainly given to the elderly and the dependent. In the 1970s, not only 24-hour facilities for seniors developed, but also support for older people in their living environment. There was already talk of deinstitutionalization and transition to home care. Attention was paid to seniors living in the countryside, to their problems different from those experienced by seniors in the city. Research on seniors developed and universities of the third age were established. Preventive activities were extended. Assistance and care for seniors have been changing since the 1990s, i.e. from the beginning of the systemic transformation

from socialism to a market system. Subsequent transformations brought a change when we joined the EU in 2004. We entered the scope of paradigms of activation, multi-sectorality and further deinstitutionalization of care. Currently, the problem with solutions is the inequality in access to care in the countryside and in the city, as well as large expenses of the commune for fees for social welfare homes.

Literature:

Błądowski P., Chudek J., Grodzicki T., Gruchała M., Mossakowska M., Więcek A., Zdrojewski T., Wy-zwania dla polityki zdrowotnej i społecznej. Geneza projektów badawczych PolSenior1 i PolSenior2, w: Badanie poszczególnych obszarów stanu zdrowia osób starszych, w tym jakości życia związanej ze zdrowiem, red. P. Błądowski i in., Gdański Uniwersytet Medyczny, Gdańsk 2021, s. 19–35.

Brenk, M. (2014). Minęło 90 lat od uchwalenia Ustawy o opiece społecznej w Polsce. *Praca Socjalna*, 1, 113–123.

Chaczko, K. (2017). Problematyka funkcjonowania systemu opieki społecznej Drugiej Rzeczypospolitej w publikacjach czasopisma „Opiekun Społeczny” (1936–1939). *Praca Socjalna*, 4, 149–160.

Chrostowska, H. (1980a). Niektóre aspekty środowiskowej pomocy społecznej. *Opiekun Społeczny*, 3(80), 16–23.

Czyżowska, Z. (1987). Świadczenia socjalne w czterdziestoleciu PRL. Warszawa: Instytut Gospodarki Narodowej.

Europejska Grupa Ekspertów ds. Przejścia od Opieki Instytucjonalnej do Opieki świadczonej na poziomie Lokalnych Społeczności, Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności, Bruksela 2012, <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/17881/12.pdf> (dostęp: 10.07.2022).

Główny Urząd Statystyczny, Stan zdrowia ludności Polski w 2019 r., Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2021, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/zdrowie/zdrowie/stan--zdrowia-ludnosci-polski-w-2019-r-,6,7.html> (dostęp: 22.07.2022).

Grata, P. (2013). Polityka społeczna Drugiej Rzeczypospolitej. Uwarunkowania – instytucje – działania. Rzeszów: Wydawnictwo URz.

Grewiński M., Usługi społeczne we współczesnej polityce społecznej, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2021.

Instrukcja nr 24/71 MZiOS z dnia 7 sierpnia 1971 r. w sprawie rodzajów i typów domów pomocy społecznej oraz ramowego regulaminu dla domów pomocy społecznej (Dz.Urz. MZiOS, nr 17, poz. 87). *Opiekun Społeczny*, 1(74)/1979, 21–27.

Łopato, J. (1987). Zarys rozwoju pomocy społecznej w Polsce Ludowej. *Polityka Społeczna*, 10, 8–13.

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Program „Centra opiekuńczo-mieszkalne”, Warszawa 2021, <https://www.gov.pl/web/rodzina/nabor-wnioskow-w-ramach-programu-resortowego--ministra-rodziny-i-polityki-spoecznej-pn-centra-opiekunczo-mieszkalne> (dostęp: 20.06.2022).

O pomocy społecznej świadczonej starszym wiekiem rolnikom (1975). *Opiekun Społeczny*, 2(59), 55–58.

Oleszczyńska, A. (1977). Model organizacyjny pomocy społecznej – po reformie administracji. *Opiekun Społeczny*, 4(69), 4–13.

Wąsowski, M. (1975). Stan obecny i potrzeby w zakresie opieki geriatrycznej dla osób w podeszłym wieku. *Opiekun Społeczny*, 3(60), 3–10.

Ziębińska, B. (2019). Polityczne, społeczno-demograficzne i zdrowotne uwarunkowania opieki nad ludźmi starszymi. Studium porównawcze wybranych państw Europy Północnej i Południowej. Katowice: Wydawnictwo Naukowe Śląsk.